

Pla d'atenció a la diversitat

Redacció inicial de maig de 2009.

Revisió ED + COC EI de l'octubre 2009.

Preàmbul del gener de 2010.

revisió maig de 2011

revisió abril 2012

última revisió juny de 2019

PREÀMBUL

Reflexions inicials

Fins no fa gaire, una paraula-força que s'emprava en parlar d'educació especial i de diversitat de l'alumnat era *'integració'*. Actualment l'hem substituïda per una altra més adequada, **'inclusió'**.

Si hi reflexionem a fons descobrirem que no es tracta només d'un altre canvi terminològic, dels que sovint s'ha abusat en les reformes educatives recents i que poc han servit per canviar la nostra mirada vers els infants i per transformar les nostres categories mentals en matèria educativa.

Venim d'una tradició en què l'èmfasi es posava més en el subjecte i en com integrar l'alumnat. L'objectiu principal era que l'alumnat que "restava fora" s'incorporés al sistema. I això portava a fer-se la pregunta de si la persona era integrable o no, tot considerant les seves característiques i els seus dèficits.

En la inclusió hi trobem una evolució conceptual. Deixem de pensar fonamentalment en el subjecte per pensar també en l'entorn familiar, social i, en el nostre cas, en les condicions educatives de l'escola. És l'escola la que ha d'acollir tot l'alumnat amb independència de les condicions i característiques individuals.

Però pensant-hi bé, la paraula *'inclusió'* potser tampoc resulta ser la més escaient a l'hora de definir un projecte educatiu o una nova cultura d'escola. **Potser seria més adequat parlar d'escola per a tothom, o d'escola oberta a la diversitat social, cultural, individual...**

Una veritable escola pública hauria d'acollir tot l'alumnat potencial del seu entorn, barri, poble... Que tots i totes hi accedissin sense cap limitació per raons de condicions personals, de capacitat, d'origen social, de procedència cultural o geogràfica. **Una escola que vulgui educar bé, que vulgui preparar per a la vida en la societat multicultural, plural i global del segle XXI, serà aquella que estigui oberta a la diversitat de la societat del seu entorn. I, a més d'estar-hi oberta, hi doni valor i es prepari per resultar acollidora a gent de procedència, posició social, tradicions i cosmovisions diferents. Serà una escola que estimi la diversitat i l'heterogeneïtat i que trobi en elles la terra adobada per cultivar-hi els millors aprenentatges.**

Ja no es tracta que un infant s'adapti a l'escola – cosa que amb més o menys dificultat tots acaben fent -, sinó **que l'escola s'organitzi per al millor acolliment possible i respecti i s'adapti a les necessitats singulars de cada nena i de cada nen.**

Siguem conscients que aquest discurs transformador pot comportar-nos serioses dificultats a l'hora de posar-lo en pràctica. Intentem, doncs, identificar algunes de les dificultats que ens caldrà resoldre i superar.

La primera dificultat pot venir de la nostra tradició educativa i dels tics pedagògics que – des de ben petits – ens han impregnat. La tendència a anticipar-nos, a dirigir en excés, a xerrar en excés (de vegades a crits), a “donar lliçons”... en comptes de confiar, de respectar els processos i els ritmes i – per tant – d'organitzar bé el temps, de preparar entorns i condicions favorables, trobar materials útils, facilitar l'autonomia i els aprenentatges. Garantir que el gust innat d'aprendre es pugui realitzar.

La segona, pot venir de la inèrcia organitzativa, del model que triem per garantir la participació, l'aprenentatge i l'èxit educatiu de tot l'alumnat. Hem de reflexionar sobre si els models de caire quantitatiu i productivista són a la llarga més eficients que els naturals, respectuosos, tranquils i personalitzats.

No és que els infants tinguin o portin amb ells barreres, sinó que la pràctica ordinària dels centres educatius els pot plantejar alguns entrebancs. El primer que trobem són barreres ja en l'accés a determinats centres ordinaris, així com, en alguns casos, l'adaptació de les exigències d'aprenentatge que se'ls demana. Per tant, ens convé identificar quines són les barreres que té l'escola i que poden estar dificultant que l'alumnat pugui participar-hi i assolir aprenentatges i èxit educatiu.

On són les barreres?

La recerca i els avenços per aconseguir la inclusivitat i l'èxit escolar de totes i tots les podem ubicar en tres àmbits. En l'àmbit de les polítiques educatives, en l'àmbit de la pràctica quotidiana i en l'àmbit de la cultura d'escola. Les dues últimes són les que depenen més de nosaltres i on podem incidir més. Hi ha instruments que ens ajuden a identificar les barreres i les limitacions que – sense pretendre-ho - posem, i també experiències que ens mostren com aquestes progressivament es poden convertir en elements de transformació i d'innovació educativa. A nosaltres ens agrada mirar cap a escoles que s'han transformat en comunitats d'aprenentatge i cap a les que es mouen en la perspectiva sistèmica. Escoles que inclouen totes les famílies, que reconeixen el valor de cada mare i cada pare, que aprofiten la riquesa de la comunitat, que faciliten la formació – també – dels familiars, la participació activa d'altres adults a les classes i als espais...

Creiem que és més una qüestió de pensament i d'actitud de l'equip de mestres i de tota la comunitat que de recursos; tot i ser aquests molt importants i que no podem deixar de reclamar.

Hi ha pocs països on tot l'alumnat està exclusivament en entorns ordinaris. El tema no és quants alumnes sí o quants alumnes no hi ha d'haver en centres ordinaris, ni de crear categories.

Ens agrada parlar d'una escola en moviment, d'una escola en reflexió sobre la seva pràctica, en transformació permanent, d'una escola amb voluntat d'anar ajustant la seva oferta educativa a tots i cadascun dels infants que té escolaritzats.

L'atenció a la diversitat no és, doncs, un estat sinó un procés sense fi.

Què són les necessitats educatives específiques (NEE)?

Des de la nostra perspectiva, davant dels processos educatius, cal respectar els diferents ritmes d'aprenentatge, així com les seves necessitats orgàniques, intel·lectuals, afectives,... i els diferents interessos i motivacions.

L'escola s'organitza a partir de les inquietuds dels nens i les nenes i ofereix un ambient tranquil, segur, afectiu i amb els estímuls que considerem adequats per cada edat.

És important cuidar l'alegria, les ganes d'aprendre.

L'escola ha de potenciar la presència de les famílies i compartir les vivències educatives, es a dir transformar l'escola en una comunitat.

D'acord amb tot l'exposat, la proposta curricular no ha de ser única, ni rígida. S'ha d'entendre de forma dinàmica i flexible i, en tot moment, l'acció educativa es revisa, es modifica, s'adequa i s'adapta a les característiques de l'alumnat.

Tot i això, parlem de NEE, segons la [LEC](#) i la [LOE](#) quan un alumne, durant un període de la seva escolaritat o al llarg de la mateixa, requereix uns determinats suports i atencions educatives específiques pel fet de tenir discapacitats motrius, psíquiques o sensorials, altes capacitats, manifestar trastorns greus de conducta o de trobar-se en situacions socials o culturals desfavorides.

Avaluació de les NEE

Qui avalua?

1. La mestra de referència:

- En un primer moment observa el nen o la nena, el nivell d'autonomia, la parla, el nivell de comprensió, la seva motricitat, com gestiona les seves emocions, la relació amb els companys i amb els adults.
- Detecta dificultats en els aprenentatges, problemàtiques socials i/o escolars.
- Realitza entrevistes amb les famílies i rep informació referida a l'infant.
- Omple el full de demanda o sol·licitud d'assessorament per a l'EAP quan es creu oportú.
- Informa a la família i demana consentiment per tal que la professional de l'EAP pugui fer una observació i valoració de la qual seran informats.

2. El cicle:

- En les sessions de seguiment (avaluacions trimestrals a primària i a final del primer i tercer trimestre a educació infantil). Ens coordinarem per tal de conèixer tots i totes quins són els millors suports que es poden proporcionar.
- Si s'observa alguna d'aquestes dificultats és compartida amb la resta de mestres del cicle (on també participa l'especialista d'EE), i es debat entre tots les mesures compensatòries per un acompanyament més acurat.

3. Especialista d'Educació Especial:

- Farà el seguiment dels casos d'atenció a la diversitat.
- Acompanyarà a les mestres de referència oferint materials i assessorament.
- Intervindrà amb els casos decidits per la CAD.
- Ajudarà a detectar infants amb dificultats específiques (trastorns de llenguatge, dislèxia...).

4. La Comissió d'Atenció a la Diversitat (CAD):

- Reunions periòdiques per fer seguiment i prioritjació de casos amb la professional de l'EAP.
- Sol·licita assessorament extern i formatiu per l'equip de mestres, si es creu convenient.

Quan s'avalua?

Es tracta d'una avaluació permanent.

Però en el cas d'alumnes que s'acabin d'incorporar al centre, tant els nens i nenes de P-3 com alumnes que s'incorporen més tard, potser serà necessari esperar un temps fins que es vegi adaptat.

Malgrat això, si la diferència amb els nens i nenes de la seva edat és notable i les mesures compensatòries no donen resultat, es podrà fer la demanda a l'EAP (sessions de seguiment).

D'una manera periòdica, es parlarà a les sessions d'avaluació que farem en el mes de gener i al juny (EI) o bé el desembre, el març i el juny (PRI).

Com s'avalua?

En primer lloc observant a l'infant objecte d'avaluació com actua en les diferents circumstàncies i contextos, sol i acompanyat; podem utilitzar les graelles d'observació elaborades en el cicle infantil.

En segon lloc i si es creu adient, es pot utilitzar els materials d'avaluació facilitats pels especialistes d'educació especial.

Suports a oferir

PRESA DE DECISIONS

Qui decideix?

L'equip directiu, escoltades les demandes, fa una proposta de distribució dels professionals.

Aquesta proposta es debat en els cicles i/o al claustre.

L'equip directiu adopta la decisió final.

Quan es decideix?

Cada inici de curs tenint en compte les necessitats detectades i les persones disponibles que té el centre.

Com es decideix?

Es tenen en compte els criteris de prioritització desenvolupats en aquest pla i el criteri de compensació de les desigualtats.

QUI FA EL SUPORT?

Tenint en compte la nostra metodologia de treball tots els adults a dins de l'aula oferim suport.

Es a dir els alumnes amb NEE poden moure's per diferents espais de l'escola i establir relació amb tots els adults del cicle.

L'especialista d'Educació Especial, formarà part d'un o de dos cicles i complementarà els recursos humans de que disposa el cicle, per tal de poder reduir ràtios o ser més d'un adult per aula i portar un seguiment específic dels diferents casos.

Si els recursos humans són insuficients, prioritzarem els cursos amb la ràtio més elevada, en aquells grups amb una situació de necessitat o els grups de P3, si no comptéssim amb cap tècnic d'educació infantil.

COM ES FA EL SUPORT ?

Generalment s'acostuma a fer l'acompanyament dins de les classes ordinàries. Habitualment es treballa en petits grups i per racons. Aquesta metodologia permet flexibilitzar l'atenció que dona l'adult, ja que fomenta l'autonomia dels nens i les nenes i així donar més temps a aquells alumnes que ho necessitin, tan sigui alumnes amb NEE altes, greus o permanents, com alumnes amb retards lleus o alumnes nouvinguts.

PROGRAMACIONS MULTINIVELL

A l'hora de preparar les unitats didàctiques es farà amb la modalitat multinivell, es a dir, es contemplaran activitats mitjançant les quals es pugui assolir nivells diferents segons la capacitat i l'estadi maduratiu de cada infant. Prioritzarem activitats obertes, diferents ofertes...

Moltes de les unitats didàctiques estan pensades per situacions d'aprenentatge en grups heterogenis de ratio reduïda.

A l'activitat d'espais barregem edats d'un mateix cicle, això permet més interaccions per potenciar la comunicació i el diàleg dialògic.

PLANS INDIVIDUALITZATS

Un pla individualitzat és la programació de les activitats escolars i dels ajuts necessaris perquè un determinat alumne o alumna amb grans dificultats per seguir el currículum i per participar en les activitats generals. Es fa quan no són suficients les mesures ordinàries d'atenció a la diversitat, per tal que pugui accedir als aprenentatges, progressar-hi i participar en les activitats ordinàries.

El pla individualitzat podrà tenir la durada que determini l'equip que l'elabora o la que hagi previst el centre en el seu pla d'atenció a la diversitat. És aconsellable, però, que es faci una revisió cada curs

acadèmic per decidir si es continua, modifica o es finalitza, especificant les dates en què es fa.

La Comissió d'Atenció a la Diversitat del centre valorarà i farà les orientacions necessàries per definir la resposta educativa més idònia per a l'alumne/a. El mestre d'educació especial ajudarà al mestre de referència en l'elaboració del PI. Si es creu convenient es demanarà assessorament a l'EAP.

Per a l'aplicació d'un pla individualitzat caldrà la conformitat del pare, mare o tutor/a legal de l'alumne, als quals s'informarà i demanarà la participació en les decisions que es prenguin i se'ls lliurarà una còpia del pla individualitzat. Si és necessari se'ls informarà periòdicament de l'evolució del desenvolupament del pla i dels canvis proposats.

L'aprovació del pla correspon al director o directora, previ vist-i-plau de la comissió d'atenció a la diversitat. En l'expedient de l'alumne/a hi ha de constar una còpia del pla.

Un pla individualitzat (**PI**) ha d'incloure:

- a) Avaluació inicial:
 - o Valoració psicopedagògica
 - o Avaluació d'aprenentatges: identificació de les habilitats de l'alumne en els diferents àmbits i matèries curriculars.
- b) Programa de treball
 - o Els objectius i les competències prioritàries d'aprenentatge de diferents àmbits i matèries curriculars.
 - o Altres objectius d'aprenentatge, com ara habilitats personals i socials i d'autonomia executiva.
 - o Activitats que ha de realitzar l'alumne, materials a utilitzar, emplaçament i responsable (aula ordinària, grup reduït, sessions individuals amb fisioterapeuta, logopeda...)
- c) Quadre horari setmanal de l'alumne
- d) Criteris d'avaluació de l'alumne i del programa
- e) Calendari de control i seguiment del pla individualitzat per part de l'equip
- f) Nom del professorat responsable i de la resta de membres de l'equip.

Cada inici de curs s'haurà de plantejar i decidir si l'alumne ha de seguir amb el pla individualitzat o es oportú aplicar unes altres mesures d'atenció menys singulars.

També es podrà finalitzar anticipadament el pla si, a proposta de la persona responsable i amb l'aprovació de la comissió d'atenció a la diversitat, es considera adient per atendre les necessitats de l'alumne/a. En el cas que l'alumne juntament amb el pare, mare o tutor/a legal, o aquests últims si fa al cas, vulguin sol·licitar la finalització del pla, hauran de fer-ho mitjançant una sol·licitud en què facin constar les raons per les quals desisteixen. La comissió d'atenció a la diversitat del centre estudiarà la sol·licitud de l'alumne i els seus representants legals i elevarà proposta al director/a del centre perquè la resolgui. El director del centre haurà de notificar per escrit al pare, mare o tutor/a legal de l'alumne la resolució adoptada.

Alumnat que no té PI, però que rep una intervenció fora de l'escola.

S'haurà de registrar en un full les entrevistes fetes amb aquests professionals, acords arribats, intervencions a fer,...(encara que el contacte hagi estat fet només per telèfon).

Aquest full haurà de restar arxivat a l'expedient de l'infant i a la carpeta de l'EAP.

NORMATIVA LEGAL VIGENT

LLEI 12/2009, del 10 de juliol, d'educació.

CAPÍTOL II

Criteris per a l'organització pedagògica dels centres

Article 78

Criteris d'organització pedagògica en l'educació infantil

1. En el marc del que estableix l'article 77, els elements organitzatius que adoptin els centres en l'educació infantil han de contribuir específicament a:

- a) Reconèixer, facilitar i fer efectiu el compromís de les famílies en el procés educatiu de llurs fills.
- b) Garantir per a cada infant que les situacions d'aprenentatge mantenen viva i estimulen la seva curiositat per tot el que l'envolta.
- c) Garantir als infants l'estabilitat i la regularitat necessàries per a facilitar-los l'aprenentatge, i també l'**autoconeixement** (el text original diu *autoestima*) en relació a tot el que aprenen.
- d) Assegurar el seguiment sistemàtic de les activitats i els projectes de grup, i documentar els processos individuals o de grup per compartir-los amb els infants i les famílies.
- e) Escoltar els infants, atendre al que diuen i al que fan, i facilitar-los la participació en el que els afecta, per desenvolupar-ne l'autonomia responsable.

2. En els cicles que integren l'educació infantil, el projecte educatiu de centre ha d'establir els criteris per a organitzar els grups d'infants, amb les limitacions quantitatives que determini eventualment el Departament.

3. En l'educació infantil, l'organització dels cicles ha de garantir la relació quotidiana amb la família de cada infant i l'intercanvi d'informació sobre el seu progrés.

4. En el segon cicle d'educació infantil, l'atenció docent s'ha d'organitzar tenint en compte **criteris de globalitat i de no-especialització**, excepte en el cas dels aprenentatges i les activitats que requereixin una atenció docent especialitzada.

Article 79

Criteris d'organització pedagògica en l'educació bàsica

1. Els criteris d'organització pedagògica que adoptin els centres en les etapes que integren l'educació bàsica, en el marc del que estableix l'article 77, han de contribuir específicament a:

a) Reconèixer, facilitar i fer efectiu el compromís de les famílies en el procés educatiu.

b) Educar en el deure de l'estudi, de manera que esdevingui un hàbit.

c) Adequar la funció del professorat i dels professionals d'atenció educativa, com a agents del procés educatiu, a les característiques i les necessitats educatives de cada edat, nivell i context sociocultural del grup i dels individus que l'integren.

d) Fer possible una avaluació objectiva del rendiment escolar que delimiti els resultats i els efectes de l'avaluació dels processos d'ensenyament i d'aprenentatge i els resultats de l'avaluació del progrés assolit individualment per cada alumne o alumna.

e) Educar els alumnes en la responsabilitat d'exercir la ciutadania activa per mitjà de la participació en els afers de la comunitat.

2. En les etapes que integren l'educació bàsica, el projecte educatiu dels centres ha d'establir els criteris per a organitzar els alumnes en grups classe, amb les limitacions quantitatives que pugui determinar el Departament. En absència d'altres criteris, els grups classe s'han de constituir d'acord amb el nivell o el curs de l'etapa educativa que hagin de cursar els alumnes. S'ha de garantir la coordinació dels integrants de l'equip docent que intervenen en un mateix grup classe. En tot cas, per curs o per etapa, s'ha d'assignar a cada alumne o alumna un tutor o tutora, designat d'entre el professorat, i se n'ha de garantir la coordinació amb tot el professorat i amb els professionals d'atenció educativa.

3. En les etapes que integren l'educació bàsica, l'organització dels recursos assignats a cada centre es pot orientar al funcionament en grups classe per sota de les ràtios establertes quan aquesta sigui una opció metodològica coherent amb el projecte educatiu i les necessitats que s'hi reconeixen.

4. En les etapes que integren l'educació bàsica, en l'organització dels centres s'han d'establir els mecanismes necessaris per a garantir, sota la responsabilitat de la direcció, i per mitjà de les actuacions de tutoria necessàries, la comunicació entre el centre educatiu i les famílies a propòsit del progrés personal de llurs fills.

5. En el segon cicle d'educació infantil i en l'educació primària, l'atenció docent s'ha d'organitzar tenint en compte criteris de globalitat i de no-especialització, excepte en el cas dels aprenentatges i les activitats que requereixin una atenció docent especialitzada.

6. En l'educació secundària obligatòria, l'atenció docent s'ha d'organitzar equilibrant l'especialització curricular del professorat amb la necessària globalitat de l'acció educativa, i s'hi ha de potenciar la tutoria i l'orientació acadèmica i professional.

En concordança, s'ha de promoure la polivalència curricular del professorat que actua sobre un mateix grup d'alumnes, tenint en compte la seva especialització i formació.

.../...

Article 81

Criteris d'organització pedagògica dels centres per a l'atenció dels alumnes amb necessitats educatives específiques

1. L'atenció educativa de tots els alumnes es regeix pel principi d'escola inclusiva.

2. Els projectes educatius dels centres han de considerar els elements curriculars, metodològics i organitzatius per a la participació de tots els alumnes en els entorns escolars ordinaris, independentment de llurs condicions i capacitats.

3. S'entén per *alumnes amb necessitats educatives específiques*:

a) Els alumnes que tenen necessitats educatives especials, que són els afectats per discapacitats físiques, psíquiques o sensorials, els que manifesten trastorns greus de personalitat o de conducta o els que pateixen malalties degeneratives greus.

b) Els alumnes amb necessitats educatives específiques derivades de la incorporació tardana al sistema educatiu o derivades de situacions socioeconòmiques especialment desfavorides.

4. Amb relació als alumnes amb necessitats educatives especials, s'ha de garantir, prèviament a llur escolarització, l'avaluació inicial d'aquestes necessitats, l'elaboració

d'un pla personalitzat i l'assessorament a cada família directament afectada. Aquests alumnes, un cop avaluades llurs necessitats educatives i els suports disponibles,

si es considera que no poden ésser atesos en centres ordinaris, s'han d'escolaritzar en centres d'educació especial. Aquests centres poden desenvolupar els serveis i programes de suport a l'escolarització d'alumnes amb discapacitats als centres ordinaris que el Departament determini.

5. Amb relació als alumnes d'incorporació tardana amb necessitats educatives específiques, l'Administració educativa ha d'establir i facilitar als centres recursos i mesures d'avaluació del coneixement de les llengües oficials o de les competències bàsiques instrumentals, i també mesures d'acollida.

Article 82

Criteris d'organització dels centres per a atendre els alumnes amb trastorns d'aprenentatge o de comunicació relacionats amb l'aprenentatge escolar

1. El projecte educatiu de cada centre ha d'incloure els elements metodològics i organitzatius necessaris per a atendre adequadament els alumnes amb trastorns d'aprenentatge o de comunicació que puguin afectar l'aprenentatge i la capacitat de relació, de comunicació o de comportament.

2. L'Administració educativa ha d'establir, per mitjà dels serveis educatius, protocols per a la identificació dels trastorns d'aprenentatge o de comunicació i l'atenció metodològica adequada.

Article 83

Criteris d'organització dels centres per a atendre els alumnes amb altes capacitats

1. El projecte educatiu de cada centre ha d'incloure els elements metodològics i organitzatius necessaris per a atendre els alumnes amb altes capacitats, amb programes específics de formació i flexibilitat en la durada de cada etapa educativa.

2. L'Administració educativa ha d'establir, per mitjà dels serveis educatius, protocols per a la identificació de les altes capacitats i l'atenció metodològica adequada.

Decret 150/2017 de 17 d'octubre, de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu (Annexat)

Articles a tenir en compte:

Article 3 Àmbit subjectiu

Article 4 Xarxa de suports a l'educació inclusiva

Article 7 Mesures i suports per a l'atenció educativa dels alumnes

Article 8 Mesures i suports universals

Article 9 Mesures i suports addicionals

Article 10 Mesures i suports intensius

Article 11 Tipus de mesures i suports intensius

Article 12 El pla de suport individualitzat (PI)

Article 13 Elaboració del pla de suport individualitzat

Article 14 Contingut i avaluació del pla de suport individualitzat

Article 15 Detecció, identificació i avaluació de les necessitats específiques de suport educatiu

Article 16 Transicions educatives

Article 23 Serveis educatius

Article 24 Recursos personals i programes a les escoles, als instituts i als centres d'educació especial
